

فصلنامه پیام فرهیختگان (علوم تربیتی)
سال اول، شماره ۱، بهار ۱۳۹۵
صفحات: ۱۴-۱
تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۲۰؛ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۰۳/۲۵

بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان

پروین همت افزا* / محمد مهدی محمدی** / فاطمه نامنی***

چکیده

از آنجایی که سلامت روان به عنوان یکی از عوامل اساسی در کاهش کارایی و ایجاد عوارض جسمی و روانی در حرفه معلمی عنوان شده است، هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان می باشد. در راستای هدف پژوهش حاضر تعداد ۳۹۷ نفر معلم (۲۱۱ زن و ۱۸۶ مرد)، از طریق نمونه گیری تصادفی طبقه ای با انتصاب متناسب انتخاب شدند و پرسشنامه های اطلاعات فردی، سلامت روان (GHQ12) و پرسشنامه رضایت شغلی بری فیلدورث در بین آن ها به اجرا درآمد. نتایج آزمون تی مستقل بیانگر این امر است که در پرسشنامه سلامت روانی (GHQ12) بین معلمان از نظر جنسیت (زن و مرد) و نوع منطقه (روستایی و شهری) تفاوت معناداری وجود دارد و نتایج آزمون اف فیشر بیانگر این امر است که در پرسشنامه سلامت روانی (GHQ12) بین معلمان از نظر سنوات خدمت، فاصله محل کار تا منزل و وضعیت اقتصادی تفاوت معناداری مشاهده گردید و در پرسشنامه رضایت شغلی بری فیلدورث نیز بین معلمان تنها از نظر سنوات خدمت و وضعیت اقتصادی تفاوت معنادار بوده است.

کلیدواژه ها: معلمان، سلامت روان، عوامل فردی، رضایت شغلی.

hemat1354@gmail.com

* دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، دانشگاه ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

** کارشناسی علوم تجربی، دانشگاه فرهنگیان، بجنورد، ایران

*** دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، ایران

مقدمه

یک معلم به عنوان یک فرد یکتا و مهم در سیستم آموزشی به حساب می‌آید، او قلب و روح این سیستم است و دانش آموزان را از تاریکی و جهالت به نور و فهمیدن هدایت می‌کند، او برای انتقال دادن سنت‌های عقلانی و روشن ماندن چراغ تمدن مانند یک لولا عمل می‌کند، خیلی‌ها فکر می‌کنند معلمی یک حرفه نیست بلکه یک مأموریت است، حتی اگر معلمی را یک حرفه بدانیم باز بسیاری از مردم معلم را شغلی مانند حرفه پزشکی و حقوقدان نمی‌دانند (میلان تی هیستری^۱، ۲۰۱۰) بررسی‌ها نشان می‌دهد که سطح بهره‌وری در نیروی انسانی آموزش و پرورش پایین است و اکثر مشکلات آموزش و پرورش از این ناحیه نشات می‌گیرد. بهره‌وری نیروی انسانی زمانی تحقق می‌یابد که معلمان با دل‌وجان و عقلانیت بیشتر کار کنند که این خود اساس بهره‌وری نیروی انسانی است (سلیمانی نژاد، ۱۳۸۴).

همچنین طهماسبی (۱۳۸۲) در تحقیقی که بر روی عوامل مؤثر بر رضایت شغلی معلمان اصفهان انجام داده است آورده است که شرایط کاری خوب، رضایت شغلی برای معلمان به بار خواهد آورد که دانش آموزان نیز از موهبت آن به‌نوعی برخوردار خواهند شد؛ رضایت شغلی از اساسی‌ترین مؤلفه‌های سلامت روان، پویایی، کارآمدی و خلاقیت شاغلان هر شغل است. پژوهش‌های انجام‌شده در قلمروی رضایتمندی شغلی صاحبان مشاغل و حرف مختلف، بیانگر این حقیقت است که هر قدر متولیان مشاغل مختلف از احساس رضایتمندی شغلی بیشتری برخوردار باشند، از سلامت روان، نشاط درون، اندیشه تلاش و قابلیت خلاقیت و نوآوری افزون‌تری به‌رمند بوده و کمتر دچار فرسودگی شغلی می‌گردند.

در مورد اثر عوامل فردی (دموگرافیکی) همچون سن، جنس، تأهل، سابقه خدمت معلمان و مشاغل مشابه بر سلامت روان نیز بررسی‌های انجام‌گرفته است مثلاً، ریسمانچیان (۱۳۷۸) بین عملکرد مدیران و مدرک تحصیلی آنان رابطه معناداری یافت همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهد که عامل جنسیت در تصمیم‌گیری شغلی مؤثر است.

^۱- Milan T. Mistry

_____ بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان

معلمان بواسطه ماهیت شغلی خود با مشکلات عدیده‌ای مواجه هستند مشکلاتی مانند: پرحجمی کار، افت تحصیلی دانش آموزان (سیدمن، ۱۹۹۱) بی‌اعتباری حرفه آن‌ها (علیزاده، ۱۳۸۶) رضایت شغلی پایین (آگیلار و فای، ۱۳۸۱)، حقوق و مزایای ناکافی، عدم علاقه دانش آموزان به تحصیل (مجتهدی؛ ۱۳۸۳)، کاهش انگیزه شغلی (کلدی و عسگری، ۱۳۸۲) که این مشکلات می‌تواند همگی بر سلامت روان آن‌ها اثرگذار باشد، استرس شغلی و رضایت شغلی از جمله مهم‌ترین موضوعات اجتماعی در پس‌زمینه مطالعات سلامت روان معلمان است که در دو دهه گذشته مورد توجه قرار گرفته است.

بنابه گزارش ایسنا آمار دانش آموزان در ایران ۱۴ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۸۶ بیان شد و در تاریخ ۱۳۸۷ بنا به گفته آقای علی احمدی وزیر سابق محترم، آمار معلمین آموزش و پرورش یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر بیان گردید، با نگاهی ساده می‌شود گفت حدود ۲۰ میلیون از جمعیت کشور با امر آموزش و پرورش به صورت مستقیم درگیر می‌باشند، و چه ضرورتی مهم‌تر از این همه جمعیت درگیر در امر تعلیم و تربیت. با توجه به این مطالب هدف تحقیق فوق بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان می‌باشد. قابل ذکر است دنیای عوامل روانی در واقع جزء قطعه‌ای از کائنات نیست و پیش از هر چیز باید به عوامل، حالات و وضعیات پیچیده روانی را درک کرد تا بتوان در موردشان صحبت کرد.

مروری بر ادبیات:

سازمان جهانی بهداشت (۲۰۰۵) سلامت روانی را به‌عنوان "حالت رفاهی که در آن فرد متوجه توانایی‌های خود بوده و قادر است به مقابله استرس‌های طبیعی زندگی و به کار مفید و ثمربخش بپردازد و تا سهم خود را در جامعه به‌درستی ایفا کند، تعریف کرده است."

زندگی سالم درون مدرسه متشکل از سلامت عاطفی، روابط میان فردی سالم و ارائه یک محیط امن است؛ نیمی از عمر دانش آموزان در مدرسه است، بنابراین، شناسایی و مدیریت رفتار عاطفی کودکان برای معلمان که به‌طور مستقیم در مدارس با آن‌ها در تماس هستند مهم

¹- seidman

است (آکیتوند^۱، ۲۰۱۱) با این حال، درک درستی از سلامت روان معلم در سطح کلان جامعه در تبدیل از تجربه‌های عجیب و غریب در مرحله اولیه به عظمت و مسئولیت در زندگی آینده دانش‌آموز مفید خواهد بود، انتظار می‌رود معلمان تاثیرگذار بر انگیزه دانش‌آموزان خود باشند و معلمان باید نقش حیاتی در مدیریت استرس دانش‌آموزان بازی کنند (النپیکن^۲، 2006).

عوامل مؤثر بر سلامت روانی معلمان را قطعاً باید با توجه به موقعیت شغلی آن‌ها جست زیرا نه تنها بخش اعظم زندگی یک معلم در درون کلاس و در آن شرایط بخصوص انجام می‌پذیرد بلکه کم‌شغلی را می‌توان یافت که از این درجه اهمیت برخوردار باشد به گونه‌ای که در پایان، دانش‌آموزانی تربیت خواهند شد که زندگی پرمسئولیتی را شروع می‌نمایند، (برج^۳، نقل از چاپلین^۴، ۱۹۹۵) نتایج بررسی‌ها زیر به خوبی بیان‌کننده این واقعیت است (مجله تعلیم و تربیت^۵، 2002). تغییرات سریع تکنولوژیکی، ساعت‌های کار طولانی و کارهای رایانه‌ای تکراری و خسته‌کننده، مسائل و مشکلات کار و خانواده و همچنین رشد خدمات اقتصادی؛ می‌تواند منجر به استرس شود. با توجه به بسیاری از منابع استرس، این تعجب‌آور نیست که موسسه ملی سلامت و امنیت شغلی^۶.

در نهایت، درک ارتباط و نتایج مربوط به رضایت شغلی برای پژوهشگران و سازمان‌ها مهم هستند، به عنوان مثال، نظریه‌های در مورد رابطه بین رضایت شغلی و متغیرهای مهم کاری از قبیل رضایت از زندگی، رضایت خانواده، تعارض کار- خانواده، عملکرد، رفتار شهروندی و سازمانی شده‌اند (آدامز، ج.، ۱۹۹۶، ۴۱۱). رابینز (۲۰۰۲) رضایت شغلی را به عنوان یک نگرش کلی فرد نسبت به خود و یا شغل خود می‌داند (ریگو، ۲۰۰۰) او در ادامه اظهار داشت که تمام جنبه‌های یک کار بخصوص خوب و بد، مثبت و منفی بودن آن در راضی یا ناراضی بودن فرد مهم هستند. برحسب نظر بلوم رضایت شغلی ((نتیجه چندین حالت که کارمند به طور کلی

1- Akintunde

2- Olanipekun

3- borge

4-CHAPLAIN

5- Education Quarterly Review

6- niosh

_____ بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان

شغلش را نسبت به فاکتورهای مرتبط به کار و زندگی نگه می‌دارد)). هاپاک^۱ رضایت شغلی را به‌عنوان ترکیب روانشناسی و پیشامدهای محیطی که باعث می‌شود شخص از روی صداقت بگوئید ((من با کارم خشنود هستم)) تعریف می‌کند (میلان تی میستری، 2010). تت و مایر در سال ۱۹۹۳ عوامل مؤثر بر رضایت شغلی را به دو بخش تقسیم می‌کنند: شرایط و ویژگی‌های سازمانی، اجتماعی و فرهنگی که جنبه‌های بیرونی را دربر می‌گیرد و ویژگی‌های شخصیتی، احساسات عاطفی و حالت‌های هیجانی که جنبه‌های درونی خوانده می‌شوند. (تت و مایر، ۱۹۹۳).

انتظار می‌رود که رضایت شغلی معلم توسط یک محیط مدرسه مجهز، آموزش مناسب، حصول اطمینان از شرایط قرارداد، امنیت و حقوق و دستمزد مناسب و معقول است افزایش پیدا کند. علاوه بر این، رضایت شغلی معلم، احتمالاً از یک تبادل مثبت و چندبعدی بین همکاران، مدیر، دانش‌آموزان و پدر و مادر دانش‌آموزان بوجود می‌آید، به نظر می‌رسد که معلمان به‌طور کلی زمانی که آن‌ها مجبور به تدریس در کلاس‌ها با تعداد بیشتر دانش‌آموز هستند رضایت کمتری دارند، یا تدریس در روستاهایی که از شهر اصلی آن‌ها فاصله دارد. (ورنون^۲، ۱۹۹۷)

روش بررسی:

روش تحقیق مناسب برای این پژوهش، مطالعه توصیفی - تحلیلی و از نوع همبستگی چون هدف آن بررسی ارتباط بین چند متغیر است.

جامعه و نمونه پژوهش

جامعه این پژوهش تمامی معلمان دوره ابتدایی، راهنمایی و متوسطه در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ می‌باشند. که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب به علت وجود مقاطع تحصیلی متفاوت (ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان) و وجود مناطق گوناگون (روستایی و

¹- hoppock

²- vernun

شهری) و متناسب با هر دو جنس (مؤنث و مذکر) افراد به صورتی که نسبت فراوانی هر طبقه از نمونه، با نسبت آن طبقه در جامعه آماری یکسان باشد انتخاب شدند.

جنس	منطقه	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه
زن	روستایی	۳۵	۲۵	۲۰
	شهری	۵۵	۳۳	۵۲
مرد	روستایی	۲۳	۲۴	۲۵
	شهری	۳۵	۳۰	۴۰

جدول - نمونه آماری

ابزارها

الف) پرسشنامه اطلاعات فردی:

پرسشنامه ایست محقق ساخته شامل ۱۰ گویه که اطلاعات دموگرافیکی معلمان همچون سن، جنس،... را می‌سنجد.

ب) پرسشنامه (۱۲ GHQ):

این پرسشنامه سلامت عمومی ابتدا ۶۰ سؤال بوده است، بعدها به تناسب شرایط و فرهنگ‌های مختلف فرم‌های متنوع از آن استخراج شده است. شکل‌های ۱۲، ۲۰ و ۲۸، ۳۰ سؤالی از این پرسشنامه در فرهنگ‌های مختلف از نظر پایایی و اعتبار ارزیابی شده‌اند (گورچ، ابیکویا، ۱۹۹۰) پرسشنامه ۱۲ سؤالی سلامت عمومی یک ابزار کوتاه، با هدف غربالگری افراد سالم و بیمار تهیه شده است. در ایران فرم کوتاه ۱۲ سؤالی توسط پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی ایران به سرپرستی دکتر علی منتظری و همکارانش اعتبار یابی شده است، میانگین نمره بدست آمده و انحراف معیار آن به ترتیب ۳/۷ و ۳/۵ می‌باشد، ضریب اعتبار پرسشنامه سلامت عمومی نیز برابر با ۰.۸۳.

ج) پرسشنامه رضایت شغلی بری فیلدورث:

از پرسشنامه رضایت شغلی بری فیلدورث (۱۹۵۱) که حاوی ۱۹ سؤال پنج گزینه‌ای است به ترتیب به شدت موافق (۵)، موافق (۴)، بلا تکلیف (۳)، مخالف (۲)، و به شدت مخالف (۱) برای اندازه‌گیری میزان رضایت شغلی معلمان انتخاب گردید، سؤالات این پرسشنامه به بعضی از جنبه‌های مثبت و منفی علاقه‌مندی به شغل معطوف می‌باشد (سؤالات منفی برعکس از یک تا پنج نمره‌گذاری شده‌اند). اعتبار این پرسشنامه توسط عباس کرودی، ۱۳۷۶ بر روی ۵۰ خانم کارمند در تهران انجام شد و مقدار آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۲ تعیین شد، مقایسه روایی و اعتبار به دست آمده حاکی از آن است که مقیاس مورد تأیید است (کاوه ۱۳۷۶) ضریب اعتبار پرسشنامه رضایت شغلی نیز برابر با ۰/۷۹ به دست آمد. روایی ابزارها قبلاً بارها توسط صاحب نظران تأیید شده است.

یافته‌ها:

- بر طبق جداول ۱ و ۲ نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که بین سلامت روان معلمان زن و مرد در سطح آلفای ۹۵ درصد تفاوت معناداری وجود دارد به نحوی که معلمان زن از سلامت روان بهتر (نمرات پایین‌تر) برخوردار می‌باشند. ($t: 1,99$ ، $P: 0,047$) و بین سلامت روان معلمان شهر و روستا نیز تفاوت معناداری یافت شد و معلمین شهر نسبت به معلمین روستا از سلامت روان بهتری برخوردار بودند ($t: 3,06$ ، $P: 0,002$) از طرفی بین سلامت روان معلمان مجرد و متأهل تفاوتی یافت نشد ($t: -1,2$ ، $P: 0,23$) (در سطح آلفای ۹۵ درصد)؛ همچنین در پرسشنامه رضایت شغلی تفاوت معناداری در هیچ یک از متغیرها مشاهده نگردید (جدول ۲).

- بر طبق جداول ۳ و ۴ نتایج آزمون F فیشر نیز نشان می‌دهد که بین سلامت روان معلمان با توجه به سن ($f(3,393):1,73$; $P: 0/15$)، مدرک تحصیلی ($f(3,393):.92$; $P: 0/42$)، نوع استخدام ($f(3,393):1,13$; $P: 0/33$)، مقطع تدریس ($f(2,394):1,87$; $P: 0/15$) در سطح آلفای ۹۵ درصد تفاوت معناداری وجود نداشت، از طرفی نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین سلامت روان معلمان با توجه به سابقه خدمت آن‌ها تفاوت معناداری وجود دارد ($f(3,393):3,79$; $P: 0/01$)، به طوری که معلمانی که ۲۵-۳۵ سال سنوات دارند نسبت به معلمان با سنوات کمتر بهتر بوده و با معلمان با سنوات ۵-۱۵ سال این تفاوت معنادار می‌باشد و بین سلامت روان معلمان با توجه به فاصله محل خدمت از محل سکونت آن‌ها این تفاوت نیز معناداری بود ($f(3,393):3,53$; $P: 0/01$) به طوری که معلمانی که مسافت زیر ۵ کیلومتر طی می‌کنند نسبت به سایر معلمان از سلامت روان بهتر برخوردار می‌باشند و با معلمانی که بالای ۲۵ کیلومتر را طی می‌کنند این تفاوت معنادار است (در سطح آلفای ۹۵ درصد) همچنین با توجه به وضعیت اقتصادی معلمان در سطح آلفای ۹۵ درصد تفاوت معناداری وجود دارد ($f(3,392):12,64$; $P: 0/00$)، به طوری که معلمان با وضعیت اقتصادی خیلی خوب از سلامت روان بالا برخوردار می‌باشند و این گروه از معلمان با سایر معلمان تفاوت معناداری از جهت سلامت روان دارند. و در پرسشنامه رضایت شغلی برای فیلدورث نیز بین معلمان تنها از نظر سنوات خدمت $f(3,393):5/68$; $p:./001$ و وضعیت اقتصادی $f(3,392):10/30$; $p:./00$ تفاوت معنادار بوده است (جدول ۴) نکته مهم این است که این تفاوت‌ها شبیه به تفاوت‌های سلامت روان در این متغیرهاست.

ماتریس همبستگی به منظور ارتباط رضایت شغلی با سلامت روان در جدول ۵ آمده است. رابطه منفی معنادار بین سلامت روان با رضایت شغلی معلمان برقرار بود ($r: -0/59$) یعنی

بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان

هرچه رضایت شغلی یک معلم از فعالیت تدریسش پایین تر باشد از سلامت روان نامناسب تری برخوردار خواهد بود.

بر طبق جدول ۶ نتایج تحلیل رگرسیون نیز حاکی از آن بود که عوامل فردی و استرس شغلی معلمان توانایی پیش‌بینی سلامت روان معلمان را به صورت کلی داراست. در بهترین حالت پیش‌بینی سلامت روان از متغیرهای رضایت شغلی ($\beta = -0.56$) و عوامل فردی ($\beta = 0.05$) می‌تواند 40 درصد از واریانس سلامت روان را به صورت نسبتاً خوبی پیش‌بینی نمایند (در سطح $P = 0.01$ معنادار هستند). در این مدل $R^2 = 0.64$ ، $R^2 = 0.44$ بدست آمد.

نتیجه‌گیری

همان‌گونه که در مقدمه بیان شد هدف تحقیق بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان بود که معلمین (نمونه) از سلامت روان و رضایت شغلی خوبی برخوردار می‌باشند، از طرفی معلمین زن و معلمینی که در شهر خدمت کرده‌اند از سلامت روان بهتری برخوردار بوده این امر با یافته‌های (میچالو، ۲۰۰۲) و (عبدالله، ۲۰۰۰) هماهنگی دارد و مخالف یافته‌های (هلمستر، ۲۰۰۸) و (درسار جنت، ۲۰۰۳) است در حالت کلی می‌شود بیان کرد جنسیت یک معلم بر سلامت روان او اثرگذار است (نرینان و همکاران، ۱۹۹۹؛ نولان، 1990؛ اسپیلبرگ^۲، 1994؛ واگ^۳ و واسالا^۴، 2002). و در پرسشنامه رضایت شغلی نیز بین معلمین تنها از نظر سنوات خدمت و وضعیت اقتصادی تفاوت معنادار بوده مطابق با آن رضایت شغلی کمتری در میان مردان جوان در مقایسه با میان‌سالان یافت شد (اعرابی، ۱۳۷۷: ۵۲) تبیینی که

1- Narayanan
2- Spielberger
3- Vagg
4- Wasala

می‌توان برای آن یافت این است که شرایط برای نیروی جوان آماده نبوده و بیشتر مدارس همچنان به شیوه سنتی هدایت می‌شوند (متمرکز)، در این ارتباط یک مطالعه ملی استرس شغلی در میان معلمان در بریتانیا توسط کوپر و کلی (۱۹۹۳) انجام شد، آنها نتیجه گرفتند که معلمان ابتدایی شاهد سطوح بالاتری از نارضایتی شغلی نسبت به همکاران متوسطه خود تجربه می‌کنند. همچنین بین سلامت روان معلمان با توجه به سابقه خدمت آنها تفاوت معناداری وجود داشت. به طوری که معلمانی که ۲۵-۳۵ سال سنوات دارند نسبت به معلمان با سنوات کمتر بهتر بوده و با معلمان با سنوات ۵-۱۵ سال این تفاوت معنادار می‌باشد.

بین سلامت روان معلمان با توجه به فاصله محل خدمت از محل سکونت آنها نیز معناداری بود به طوری که معلمانی که مسافت زیر ۵ کیلومتر طی می‌کنند نسبت به سایر معلمان از سلامت روان بهتر برخوردار می‌باشند و با معلمانی که بالای ۲۵ کیلومتر را طی می‌کنند این تفاوت معنادار است شکی نیست که مسافت بین محل کار تا منزل بر کیفیت کار یک معلم تأثیرگذار می‌باشد (عبدالله، ۲۰۰۰) همچنین با توجه به وضعیت اقتصادی معلمان تفاوت معناداری وجود دارد. به طوری که معلمان با وضعیت اقتصادی خیلی خوب از سلامت روان بالا برخوردار می‌باشند و این گروه از معلمان با سایر معلمان تفاوت معناداری از جهت سلامت روان دارند.

رابطه منفی معنادار بین سلامت روان با رضایت شغلی معلمان وجود دارد مطابق با یافته‌های (کوپر، ۲۰۰۲: ۱۰۵)، (پیل، ۲۰۰۶)، (مودر^۱، ۲۰۱۱: ۴۱-۴۹) از آنجا که رفتار فرد توسط تعامل میان شغل او یا ویژگی‌های محیطی - شغلی تعیین می‌شوند، چنین تعاملات فرهنگی میان افراد و محیط آنها به انتخاب شغلی باثبات‌تر، پیشرفت شغلی بیشتر، دستیابی به رضایتمندی بیشتر و سرانجام آموزش مؤثر منجر می‌شود. اغلب بزرگسالان بیشتر اوقات

^۱- mudor

_____ بررسی اثر عوامل فردی و رضایت شغلی بر سلامت روان معلمان

خود را در محل کار می‌گذرانند، پس تعجب‌آور نیست که مشاغل یا حرفه‌ها منبع مهم در بهداشت روانی - اجتماعی نقش مؤثر ایفا کنند بنابراین بررسی رضایتمندی شغلی علیرغم اهمیت در آموزش برای بهداشت روانی معلمان از اهمیت بالایی پژوهشی برخوردار است. محدودیت این کار پژوهشی در نظر نگرفتن ویژگی‌های شخصیتی افراد همچنین پیشنهاد می‌شود تحقیقات متعدد و مکرر در زمینه عوامل سلامت روان و پیامدهای جسمانی، رفتاری و روانی ناشی از آن در نقاط مختلف کشور انجام گیرد تا با توجه به نتایج آن‌ها در نظام آموزشی متمرکز کشور به نتایج کلی در جامعه معلمان ایران برسیم.

فهرست منابع

- آگیلار وفائی، مریم (۱۳۸۱)، «رضایت شغلی معلمان مدرسه: توسعه الگوی رضایت شغلی در نظام‌های تربیتی و سازمانی»، مجله مدرس علوم انسانی، دوره ۶، شماره ۱، بهار، صص ۱۷۷-۲۲۰.
- اتکینسون، ماری؛ هورن بی، گری (۱۳۸۳)، مشکلات روانی در مدارس، ترجمه اکبر رهنما، تهران: آبیژ.
- رابیمز، استیفن پی (۱۳۸۷)، مبانی رفتار سازمانی، ترجمه علی پارسیان و سیدمحمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- سازمان بهداشت جهانی (who) (۱۳۶۸)، بهداشت روانی و رشد روانی - اجتماعی کودک، ترجمه رضوان محمودیان، تهران: روزبهان.
- سلیمانی نژاد، حمیرا (۱۳۸۳)، «بررسی رابطه‌ی بین استرس حرفه‌ای و رضایت شغلی در کارکنان سازمان‌های دولتی شهر ایلام»، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، سال دوازدهم، شماره ۴۵-۴۴، پاییز و زمستان، صص ۳۹-۳۴.
- کاری، ال، کوپر (۱۳۷۳)، فشار روانی، راه‌های شناخت و مقابله، ترجمه مهدی قراچه داغی، تهران: رشد.
- کلدی، علیرضا؛ عسگری، گیتا (۱۳۸۲)، «بررسی میزان رضایت شغلی معلمان ابتدایی آموزش و پرورش شهر تهران»، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، دوره ۳۳، شماره ۱، بهار و تابستان، صص ۱۲۰-۱۰۳.
- هوشن سن، دیوید؛ پاور، پال دبلیو (۱۳۷۴)، مشاوره بهداشت روانی نظریه و عمل، ترجمه محمدتقی منشی طوسی، مشهد: آستان قدس رضوی.
- Muller, Ch,W.And Price, Y.() Determinations Of Employee Job Satisfaction An Emprical Test Of A Causal Model Journal Ofhuman Relations. Vol. . No. . .

- Acikgoz Firat.().A Study On Teacher Characteristics And Their Effects On Studentsattitudes Statistics Canada Culture, Tourism And The Centre For Education Statistics Vol. .
- Education Quarterly Review((Teacher Workload And Stress, , Published By Authority Of The Minister Responsible For Statistics Canada.
- T. Mistry Milan() A Study For Teachers Relationship Between Job Satisfaction And Mental Health Awareness Turkey Department Of Education.
- Chaplain Roland() Stress And Job Satisfaction: A Study Of English Primary School Teachers. Educational Psychology, Vol. .
- Abdullah. Muhammad Hadi.(). Job Satisfaction Among Secondary School Teachers.Jurnal Kemanusiaan Bil. .
- Cooper L.().The Relationship Between Job Satisfaction And Health: A Meta-Analysis Occup Environ Med : ° 112.
- Bryfield, A, And Crockett, W. () Human Relation At Work . Rd , Ed. New York. Mc. Grow- Hill.
- Rollinson , D, Broadfild , A, And Edwards, D.J. Organizational Behavior And Analysis An Integrated Approach. ().rd.
- Norito K, Takashi H.().Epidemiology Of Job Stress And Health In japan:Review Of Current Evidence And Future Direction Jindustrial Health. - : .
- Mudor H.().Conceptual Framework On The Relationship Between Human Resource Management Practices, Job Satisfaction, And Turnover Journal Of Economics And Behavioral Studies , No. , Pp.. - .
- Poloski N.(). Individual Differences Andoccupational Stress Perceived: A Croatian Survey.
- Verins I.().Mental Health And Work: Issues And Perspectives.
- Ena Hand L.(). Role Factors, Leadership Styles And Stress Among Catholic Primary School Executives.
- Robert M.(). Job-Related Stress Among Secondary Agricultural Educationteachers: A Comparison Study Journal Of Agricultural Education Volume , Number , Pp. ° .
- Phil M.().Job Satisfaction Among Female Teachers:A Study On Primary Schools In Bangladesh University Of Bergen, Norway.
- Holmstrom S.().Workplace Stress Measured By Job Stress Survey And Relationships To Musculoskeletal Complaints Department Of Psychology Sweden.
- Olorunsola E.().Job Satisfaction And Gender Factor Ofadministrative Staff In South West Nigeriauniversities, University Of Ado-Ekiti, Nigeria.
- Michaelowa K.().Teacher Job Satisfaction, Student Achievement And The Cost Of Primary Education - Evidence From Francophone Sub-Saharan Africa - University Of Zurich And Hamburg Institute Of International Economics.

- Quarstein Vernon A (). The Situational Occurences Theory Of Job Satisfaction, Human Relations, New York. Vol . .
- Commitment Turnover, Pathanaly Sesbased On Meta ° Analytic Findings Personalpsychology, (), Pp:. - .
- Tett, R, P And Meyer. J. P. (). Job Satisfaction, Organizational.
- Sanders W.June C.().Cumulative And Residual Effects Of Teachers On Future Academic Achievement.
- Akintunde, P.().Health Education As A Core Course For Teachers Education: To Enhance The Mental Health Of Students. University Of Calabar. Nigeria.
- Ololube P.().Teachers Job Satisfaction And Motivation For School Effectiveness: An Assessment University Of Helsinki Finland.
- Sargent T.().Keeping Teachers Happy: Job Satisfaction Amongprimary Schoolteachers In Rural China University Of Pennsylvania.
- Brown M.(). Job Satisfaction Of School Psychologists In The United States A National Study.
- Adams, G. A., King, L. A., & King, D. W. (). Relationships Of Job And Family Involvement, Family Social Support, And Work-Family Conflict With Job And Life Satisfaction.Journal Of Applied Psychology, , - .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی